

กะเม็ง

ชื่อสามัญไทย กะเม็ง กะเม็งตัวเมีย กาเม็ง หญ้าสับ คะเม็ง ห้อมเกี้ยว ล้อม ไบlob

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี หม้องแหมง

ชื่อสามัญอังกฤษ False daisy, White eclipta

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eclipta prostrata* L.

วงศ์ Compositae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

กะเม็งเป็นพืชล้มลุก ลำต้นกลมและมีขนขึ้นปกคลุมเล็กน้อย ทรงพุ่มสูงประมาณ 10-90 เซนติเมตร ลำต้นสีเขียวอ่อนอมเหลืองจนถึงสีแดงอมม่วง และมีการแตกกิ่งแขนงมากตรงส่วนโคน ต้น ใบเป็นใบเดี่ยวสีเขียวอ่อนแตกออกจากลำต้นและกิ่งในลักษณะตรงข้ามกัน รูปทรงของใบค่อนข้างแคบเรียวยาวหรือรูปหอก โคนใบสอบเรียว ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบรูปร่างจักฟักเลื้อย ใบกว้างประมาณ 0.5-2.5 ซม. ยาวประมาณ 3-10 ซม. และไม่มีก้านใบ ดอกเป็นดอกเดี่ยวจำนวนมาก ทำให้มีลักษณะเป็นกระจุก ดอกจะออกตามซอกใบและปลายกิ่ง และปลายยอด ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ สีขาว ก้านดอกเรียวยาว ดอกเมื่อบานเต็มที่จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-3 มิลลิเมตร ผลรูปทรงค่อนข้างกลมคล้ายลูกข่างสีดำ ขนาดกว้างประมาณ 1-2 มิลลิเมตร. ยาว 3-4 มิลลิเมตร

กะเม็งมักพบในที่ลุ่มและชุ่มชื้น เช่น ริมคูน้ำ นาข้าว ริมคลอง บ่อน้ำ และในแปลงปลูกพืชทั่ว ๆ ไป

ประโยชน์ทางยา

ลำต้น ใช้เป็นยารักษาโรคมะเร็ง คอตีบ ดกขาว ปัสสาวะเป็นโลหิต ไอเป็นโลหิต ลำไส้อักเสบ ใบใช้เป็นยาถ่ายและยารักษาโรคผิวหนัง รากใช้เป็นยาถ่าย และใช้ทาแผลฆ่าเชื้อ ดอกใช้แก้ดีซ่าน และเป็นยาชาหรือระงับปวด ขับลมในกระเพาะอาหารและลำไส้

ประโยชน์ในตำรับยารักษาแผลในปากในคอกจากเอกสารสมุนไพร

ใบกะเม็ง 20-30 ใบ ตำให้ละเอียดผสมน้ำผึ้ง กินบรรเทาอาการใช้หวัดของเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งต้นต้มน้ำกินหรืออบเป็นผงรักษาโรคนิปากในคอก

ขลุ่

ชื่อสามัญไทย ขลุ่ หนวดวัว หนวดจิว คลุ

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี เขยตาย

ชื่อสามัญอังกฤษ Indian Marsh Fleabane

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pluchea indica* (L.) Less.

วงศ์ Compositae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ขลุ่เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 1-2 เมตร ใบรูปไข่กลับ ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก ดอกมีขนาดเล็กออกเป็นกระจุกสีขาวอมม่วง จะออกตามซอกใบบริเวณปลายยอด และปลายกิ่ง

ขลุ่พบได้ทั่วไปตามที่รกร้างว่างเปล่าบริเวณที่ลุ่มชายฝั่งทะเล มักขึ้นได้ดีในที่ดินเค็ม

ประโยชน์ทางยา

ใบใช้แก้โรคนิว ริดสีดวงทวาร แก้ไข้ ดอกใช้แก้เนื้ว ทั้งต้นใช้ขับปัสสาวะ

ประโยชน์ในตำรับยาแก้ริดสีดวงจุมุกจากเอกสารสมุนไพรมะนิลา

นำเปลือกต้นขลุ่มาขูดขนออก หั่นเป็นเส้นใช้สูบแก้โรคริดสีดวงจุมุก

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ทั้งต้นต้มอาบนำหลังคลอดบุตร

โตไม่รู้ล้ม

ชื่อสามัญไทย โตไม่รู้ล้ม หญ้านกคุ้ม หญ้าสามสิบสองหาบ คิงไฟนกคุ้ม หญ้าปรก ขนาดมีแคลน

ชื่อสามัญอังกฤษ Prickly Leaved Elephant's Foot

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Elephantopus scaber* L.

วงศ์ Compositae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

โตไม่รู้ล้มเป็นพืชล้มลุกขนาดเล็กอายุหลายปี ทรงพุ่มสูง 30-90 เซนติเมตร มีขนขึ้นปกคลุมทั้งต้น ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงรอบต้น ปลายใบกว้างโคนใบสอบ ขอบใบจัก ดอกเป็นดอกช่อ ออกบริเวณปลายกิ่งหรือปลายยอด กลีบดอกสีขาวอมม่วง ผลรูปทรงกลมมีสัน

โตไม่รู้ล้มพบได้ตามที่รกร้างว่างเปล่า ทุ่งนา และสนามหญ้าทั่วไป
ประโยชน์ทางยา

ใบใช้รักษาแผลสด โรคผิวหนัง รากใช้รักษาอาการปวดฟัน ทั้งต้นใช้รักษาวัณโรค แก้ไข้ ดีซ่าน นิ่ว บิด บำรุงกำหนด แก้โรคกามในสัตว์

ประโยชน์ในตำรับยารักษาต่อมทอมซิลอักเสบจากเอกสารสมุนไพร

ใช้ลำต้นแห้ง 6 กรัม แช่น้ำร้อน 300 ซีซี นาน 30 นาที รินน้ำดื่มรักษาอาการดังกล่าว
ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

โตไม่รู้ล้มทั้งต้นนำมาดองเหล้า หรือบดผง กินบำรุงกำลัง

ผักคราดหัวแหวน

ชื่อสามัญไทย ผักคราดหัวแหวน ผักเผ็ด ผักตุ้มหู

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี ผักคราด

ชื่อสามัญอังกฤษ Pars Cress, Spot Flower, Tooth-ache Plant

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spilanthes acmella* (L.) Murr

วงศ์ Compositae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ผักคราดหัวแหวนเป็นพืชล้มลุกที่มีอายุ 1 ปี ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านสาขามาก ลำต้นสูงประมาณ 1-2 ฟุต บริเวณลำต้นจะมีขนขึ้นปกคลุมโดยรอบ ระบบรากเป็นระบบรากแก้ว ใบเป็นใบเดี่ยวรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบแบบจักฟันเลื่อย ใบสีเขียวกว้างประมาณ 1.5-2.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2.5-3.5 เซนติเมตร ก้านใบยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร ดอกเป็นดอกช่อกระจุก ดอกอาจจะมีเพียงดอกเดี่ยวต่อช่อหรืออาจมีจำนวนหลายดอกต่อช่อ ดอกแบ่งได้ 2 ชั้น ชั้นนอกกลีบดอกมีสีเหลืองอ่อน มีจำนวนสองกลีบ ดอกย่อยชั้นในมีสีเหลืองจำนวน 5 กลีบ เกสรตัวผู้มีจำนวน 5 อัน ละอองเกสรสีน้ำตาล ยอดเกสรตัวเมียมีลักษณะเป็น 2 แฉก ผลมีขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นแผ่นบางและมีเปลือกหุ้มอยู่เมื่อผลแก่เปลือกจะแยกจากกัน ภายในจะมีเมล็ดสีเทาดำ ปลายด้านหนึ่งจะมีขนสีน้ำตาลจำนวน 2 เส้น

ผักคราดหัวแหวนมักพบโดยทั่วไปในพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะริมแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ทำการเกษตรประโยชน์ทางยา

ใบและดอกผักคราดหัวแหวน ใช้บรรเทาอาการปวดศีรษะ ปวดฟัน และรักษาแผล ลำต้นใช้แก้ไข้หวัด เจ็บคอ ริดสีดวง และต่อม้ำลายอักเสบ ทั้งต้นใช้รักษาอาการคัน เริม พิษงูกัด และไข้คอติบ ผลใช้แก้ร้อนใน รากใช้เป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ ปวดศีรษะ

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ทั้งต้นพอประมาณต้มกินน้ำรักษาอาการปวดฟัน

ผักแครด

ชื่อสามัญไทย ผักแครด สับกา หญ้าขี้หมา สาบกา ผักแคด

ชื่อสามัญอังกฤษ Ameircan weed

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Synedrella nodiflora* (L.) Gaertn.

วงศ์ Compositae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ผักแครดเป็นไม้ล้มลุก อายุ 1 ปี ลำต้นเป็นเหลี่ยม ทรงต้นตั้งตรง พุ่มสูงประมาณ 60-90 เซนติเมตร แตกกิ่งแขนงเป็นคู่ด้านตรงกันข้าม ลำต้นสีเขียวจนถึงสีน้ำตาลอมแดง และมีการแตกกิ่งแขนงจากต้นจำนวนมาก ใบเป็นใบเดี่ยวแต่จะแตกออกจากลำต้นหรือกิ่งเป็นคู่ ด้านตรงกันข้าม ใบรูปไข่ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเป็นจักฟันเลื่อย ก้านใบสั้นผิวใบมีขนขึ้นปกคลุม ดอกเป็นดอกช่อขนาดเล็กติดกันอยู่เป็นกระจุกสีเหลืองมีขนสีขาว ผลมีขนาดเล็กสีดำ เมล็ดสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ

ผักแครดมักขึ้นทั่วไปในแปลงพืชไร่ แปลงผัก สวนผลไม้ ที่รกร้างว่าเปล่าริมทางเดิน
ประโยชน์ทางยา

ใบของผักแครดใช้บรรเทาอาการปวดท้องและเป็นยาระบาย ทั้งต้นใช้รักษาอาการปวดศีรษะ
ปวดเข่า สมานแผล ไขข้ออักเสบ